

Значки єврейських правозахисних організацій, випущені до саміту з радянськими керівниками

Володимир Бернштам (Ізраїль)

У 60–80 роки минулого століття євреї Радянського Союзу боролися за можливість вільної репатріації до Ізраїлю, право вести єврейський спосіб життя у СРСР, звільнення радянських «в'язнів совісті» [1]. У цьому їм допомагали євреї всього світу, особливо зі США. З боротьбою за радянське єврейство пов'язано багато предметів фалеристики та нумізматики, що випускалися на той час. Значки служили символами спротиву й солідарності. Опис та систематизація таких значків і медалей є метою автора, який уже присвятив цій темі кілька статей [2–6]. Ця стаття продовжує знайомство зі значками, випущеними різними правозахисними організаціями до зустрічей політичних керівників США й Канади з радянським керівництвом. Опис відомих автору значків ведеться у хронологічній послідовності їх випуску.

1906 році після чергової хвилі погромів у Росії.) Демонстрацію було проведено 6 грудня. Перед 250 тис. чоловік на ній виступили представники єврейських організацій, громадські діячі та політики, серед яких були віцепрезидент Джордж Буш, спікер палати представників, єпископ Вільям Келлер від Національної конференції католицьких єпископів, доктор Арі

У жовтні 1971 року радянський прем'єр Косигін відвідав Канаду як гість канадського уряду. Раввин Гюнтер Плаут (Gunther Plaut) очолив пікет шістдесяти равинів у талітах з молитовниками біля воріт радянського посольства. Учасники пікету звинувачували радянський уряд у переслідуванні євреїв, намаганні винищити їхню національну ідентичність, розпалюванні антисемітизму. Вони вимагали надати євреям можливість розвинути їхню культуру, здійснювати релігійні обряди, а також вільно виїздити до Ізраїлю. 19 жовтня близько 7500 канадських євреїв пройшли маршем через центр Оттави, вимагаючи свободи еміграції для радянських євреїв [7, 8]. Цим подіям присвячено металевий значок діаметром 45 мм (рис. 1).

На початку 70-х років минулого століття відбулися три зустрічі між президентом США Річардом Ніксоном і Генеральним секретарем ЦК КПРС Леонідом Брежнєвим. Автору відомі значки, випущені єврейськими правозахисниками у США до самітів 1972 (рис. 2) і 1973 років (рис. 3). Значок 1972 року був випущений студентською організацією The Student Coalition for

Soviet Jewry (SCSJ). Вона об'єднувала сотні студентів з близько 50 американських університетів. Значок до саміту, що проходив у Вашингтоні в червні 1973 року, був випущений організацією National Conference on Soviet Jewry (NCSJ). Вона була створена в 1971 році та відіграла важливу роль у боротьбі за права радянського єврейства в останні два десятиліття холодної війни.

8–10 грудня 1987 р. в Вашингтоні проходила зустріч президента Рональда Рейгана та Генерального секретаря ЦК КПРС Михайла Горбачова. Перед початком саміту NCSJ створила коаліцію, яка включала дев'ять громадських організацій, для мобілізації громадськості на демонстрацію задля підтримки права радянських євреїв на імміграцію. У США й Канаді було проведено ряд мітингів та інших заходів. Девід Харріс, представник Американського Єврейського Комітету в Вашингтоні, був обраний національним координатором масової демонстрації. (Американський Єврейський Комітет (AJC) – єврейська організація у США, завданням якої був захист прав та інтересів євреїв у США й інших країнах. Заснований вихідцями з Німеччини у

1

2

3

Брауер з Національної ради церков, Елі Візель – лауреат Нобелівської премії миру 1986 року та кілька радянських єврейських активістів. Автору відомо п'ять значків, присвячених цій події (рис. 4–8).

Наприкінці весни 1988 року в Москві відбулася остання зустріч президента Рональда Рейгана з Михайлом Горбачовим. Перед від'їздом американської делегації на саміт керівники єврейських організацій передали державному секретарю Джорджу Шульцу пам'ятну записку, в якій вимагали вільної еміграції для всіх євреїв, які бажали виїхати, і повні культурні, релігійні та освітні права для тих, хто залишиться. 3 травня 1988 року єврейські лідери також зустрілися із секретарем Шульцем. У Москві президент Рейган зустрічався з групою відмовників. Саміт у травні-червні 1988 р. в Москві привів до збільшення кількості виїзних віз і лібералізації культурного та релігійного життя радянських євреїв. Цьому саміту присвячені значки, наведені на рисунках 9–11, що були випущені NCSJ та Лонг-Айлендським комітетом радянського єврейства (Long Island Committee for Soviet Jewry (LICSJ)).

Автор не вважає, що йому вдалося описати всі значки, випущені до самітів єврейськими правозахисними організаціями, тому буде вдячний читачам, які повідомлять про нові значки чи мають додаткову інформацію про уже наведені автором (fnbern@gmail.com).

Колишні відмовники Натан Щаранський (ліворуч) і Володимир Слепак разом з Елі Візелем та американським єврейським лідером Шошаною Кардином (праворуч) на марші у Вашингтоні (округ Колумбія) на підтримку радянського єврейства, 6 грудня 1987 р. (Peter Turnley/Corbis/VCG via Getty Images) [9].
На пальто Слепака ліворуч значок, зображений на рис. 6

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Михаэль Бейзер*. Евреи борьбы: Еврейское национальное движение в СССР, 1967–1989 гг. / Сайт Еврейского Агентства для Израиля. Режим доступа: <https://archive.jewishagency.org/ru/russian-aliyah/content/22929/>
2. *Бернштам В.* Медальоны «Отпусти народ мой» // Нумізматика і фалеристика. 2017. № 3. С. 24–26.
3. *Бейзер М., Бернштам В.* Значки Центра информации о советском еврействе // Нумізматика і фалеристика. 2021. № 2. С. 37.
4. *Бейзер М., Бернштам В.* Значки организации «Борьба студентов за советских евреев» // Нумізматика і фалеристика. 2021. № 3. С. 32–34.
5. *V. Bernsham.* Let my people go Medallions with the names of prisoners of conscience // Shekel. 2023. Vol. 56 (4). P. 19–33.
6. *Бернштам В.* Натан Щаранський у медалях і значках // Тхія. 2023. № 10.
7. *Wendy R. Eisen,* Canadian Soviet Jewry Movement, UJA Federation of Greater Toronto. May, 2015. Режим доступа: <https://jewishtoronto.com/wendyspeech>
8. *Jay Walz.* Canadian Jews March to Press Kosygin on Emigration. The New York Times. 1971. Oct., 20.
9. *Michail Fridman.* How a march to save Soviet Jews changed America and the world. Jewish Telegraphic Agency. 2017. December, 6. Режим доступа: <https://www.jta.org/2017/12/06/ideas/how-a-march-to-save-soviet-jews-changed-america-and-the-world>
10. *Fred A. Lazin.* The Role of Ethnic Politics in U. S. Immigration and Refugee Policy: The Case of Soviet Jewry. The Center for Comparative Immigration Studies University of California. San Diego. February, 2009.